

**Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет прокуратури та слідства (кримінальної юстиції)
Кафедра криміналістики, судових експертиз та поліграфології**

**Національний центр судових експертиз при
Міністерстві юстиції Республіки Молдова
Одеський науково-дослідний інститут судових
експертиз Міністерства юстиції України**

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА»

27 листопада 2025 року, місто Одеса

**EXPERT SUPPORT IN THE INVESTIGATION OF
ORGANIZED CRIME:
INTERNATIONAL EXPERIENCE AND NATIONAL
PRACTICE**

**Proceedings of the International Scientific and Practical
Conference**

27 November 2025

*Odesa
2025*

*Рекомендовано до друку рішенням кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології НУ«ОЮА» (протокол № 9 від 24 листопада 2025 року)
Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ОНДІСЕ (протокол №9 від 1 грудня 2025 року)*

Експертне забезпечення розслідування організованої злочинності: міжнародний досвід та національна практика: збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. м. Одеса, 27 листоп. 2025 р. / [орг. комітет: С. Ківалов, М. Аракелян, О. Катаррага, Д. Кішко, Д. Колодін, А. Колодіна, Л. Аркуша та ін.]; Нац. ун-т Одеськ. юрид. акад. кафедра криміналістики, суд. експертиз та поліграф.; Нац. центр суд. експерт. при Міністер. юстиц. Респуб. Молдова; Одеськ. Наук.-дослідн. ін-т суд. експер. Міністер. юстиції України. Одеса: НУ «ОЮА», 2025. 450 с.

У збірнику викладено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Експертне забезпечення розслідування організованої злочинності: міжнародний досвід та національна практика», в якій взяло участь понад 100 науковців і практиків з України та інших держав Європи. Представлено актуальні дослідження обговорень таких наукових і практичних проблем, як: експертне забезпечення протидії окремим видам організованої злочинності; використання спеціальних знань та експертне забезпечення розслідування організованої злочинності в умовах збройного конфлікту; міжнародна співпраця у сфері експертного забезпечення протидії організований злочинності: досвід та практика; інформаційне забезпечення правоохоронних органів у боротьбі з організованою злочинною діяльністю; інноваційні технології та сучасні методи розслідування у протидії організованій злочинності; кримінально-правові, кримінально-процесуальні та кримінологічні проблеми забезпечення протидії організованій злочинності.

Висловлюємо вдячність усім авторам за активну участь, якісний науковий матеріал та високий рівень академічної доброчесності.

Матеріали викладені в авторській редакції.

Відповідальність за зміст, наукову новизну, коректність цитування та достовірність фактичного матеріалу несуть автори.

© НУ «Одеська юридична академія», 2025
© Автори статей, 2025

*Recommended for publication by the decision of the Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology NU «OLA» (Pr. 9, November 24, 2025)
Recommended for publication by the decision of the Academic Council of ONDISE (Pr. 9, December 1, 2025)*

Expert Support in the Investigation of Organized Crime: International Experience and National Practice: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Odesa, 27 November 2025) / [Organizing Committee: S. Kivalov, M. Arakelyan, O. Cataraga, D. Kishko, D. Kolodin, A. Kolodina, L. Arkusha et al.]; National University «Odesa Law Academy», Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology; National Centre of Judicial Expertise of the Ministry of Justice of the Republic of Moldova; Odesa Scientific Research Institute of Forensic Examinations of the Ministry of Justice of Ukraine. Odesa:NU«OLA», 2025. 450 p.

The Proceedings contain papers presented at the International Scientific and Practical Conference «Expert Support in the Investigation of Organized Crime: International Experience and National Practice», which brought together over 100 scholars and practitioners from Ukraine and other European countries. The materials address urgent scientific and practical issues, such as expert support for combating specific types of organized crime; the use of specialized knowledge and expert support for investigating organized crime during armed conflict; international cooperation in forensic support for combating organized crime; information support for law enforcement in countering organized criminal activity; innovative technologies and modern investigative methods; and criminal law, criminal procedure, and criminological issues in ensuring effective counteraction to organized crime.

We express our sincere gratitude to all authors for their active participation, high-quality academic contributions, and strong adherence to academic integrity.

The materials are published in the authors' original versions.

Authors bear responsibility for the content, scientific novelty, accuracy of citations, and reliability of factual information.

© National University «Odesa Law Academy», 2025
© Authors of articles, 2025

Секція 6. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ, КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ ТА КРИМІНОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ПРОЯВАМ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ.....355

Каріна БУБЕН

КРИМІНАЛЬНО-ПРОВОА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА УЧАСТЬ У ПСЕВДОРЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ ЯК ФОРМАХ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ: НОВІ ВИКЛИКИ ДОКТРИНИ І ПРАКТИЦІ.....355

Владлена ВОЛОШИНА

МЕДІАЦІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНА ПРОВОА ТЕХНОЛОГІЯ В СИСТЕМІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ.....358

Ірина ГОРБАЧОВА

ПЕРЕВИЩЕННЯ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....362

Сергій КОНОВАЛЬЧУК

НОТАРІУСИ ЯК ОСОБИ, ЩО НАДАЮТЬ ПУБЛІЧНІ ПОСЛУГИ, ТА СУБ'ЄКТИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....366

Valeriu LUNGU

COMPETENȚA POLIȚIEI DE FRONTIERĂ A REPUBLICII MOLDOVA ÎN PREVENIREA ȘI CONTROLUL DEZORDINILOR ÎN MASĂ.....370

Boșcaneanu MARCEL

PERSPECTIVE ȘI PROVOCĂRI DE DREPT PENAL ÎN COMBATEREA CRIMINALITĂȚII DE MEDIU ÎN CONTEXT TRANSFRONTALIER.....382

Олексій ПАЛАМАРЧУК

ХАРАКТЕРИСТИКА ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ УГРУПОВАНЬ, ДІЯЛЬНІСТЬ ЯКИХ СПРЯМОВАНА НА ВЧИНЕННЯ КВАРТИРНИХ КРАДІЖОК.....392

Дмитро ПЕРСТИНЧИК

ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЩО ПОЛЯГАЮТЬ У НЕЗАКОННИХ ДІЯХ ЩОДО ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ.....396

Тарас ПОНУРКО

ОСОБЛИВОСТІ РАТИФІКАЦІЇ РИМСЬКОГО СТАТУТУ УКРАЇНОЮ.....401

Вадим ПОЖАР

ПРОБЛЕМАТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ПОТЕРПІЛОГО ПРИ ПРОВЕДЕННІ ЕКСПЕРТИЗИ У ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ.....405

Сергій РАДЕЦЬКИЙ

ОСОБЛИВОСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ У ПРОВАДЖЕННІ ПРО ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ЖУРНАЛІСТІВ.....409

Горбачова Ірина

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального права

Національного університету «Одеська юридична академія»,

м. Одеса, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6589-3143>

електронна адреса: irynagorbachova15@gmail.com

ПЕРЕВИЩЕННЯ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У тезах актуалізується питання підвищеного ступеню небезпечності перевищення владних повноважень працівником правоохоронного органу під час дії воєнного стану. Однією з проблем притягнення винних за ст. 365 КК України є відсутність нормативного визначення такого спеціального суб'єкта як «працівник правоохоронного органу», що сприяє формуванню неоднозначної судової практики, а отже створює правову невизначеність та непередбачуваність в правозастосуванні.

Ключові слова: правоохоронний орган, працівник, перевищення владних повноважень, покарання, кримінальна відповідальність, воєнний стан.

Gorbachova Iryna

PhD in Law, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Criminal Law,

National University «Odesa Law Academy», Odesa, Ukraine

EXCESSIVE USE OF AUTHORITY UNDER MARTIAL LAW

The abstract raises the issue of the increased degree of danger of abuse of power by law enforcement officials during martial law. One of the problems in prosecuting offenders under Article 365 of the Criminal Code of Ukraine is the absence of a normative definition of such a special subject as a «law enforcement officer», which facilitates the formation of ambiguous judicial practice and, therefore, creates legal uncertainty and unpredictability in law enforcement.

Key words: law enforcement agency, employee, excessive use of authority, punishment, criminal liability, martial law.

Перевищення владних повноважень працівником правоохоронного органу під час дії воєнного стану має підвищений ступінь небезпечності. Це обумовлено низкою факторів, серед яких і такі, що держава перебуває в стані особливої вразливості, і одночасно, службові особи отримують ширші, а інколи надзвичайні повноваження, і саме на правоохоронні органи покладено обов'язок охорони і

захисту прав та свобод громадян, юридичних осіб, суспільних інтересів та держави. І конституційний припис, відповідно до якого органи державної влади зобов'язані діяти в межах повноважень, у порядок та у спосіб, передбачений законом (ст. 19 Конституції України), не скасовується під час дії воєнного стану.

Події 11-річної давнини показали, що правоохоронні органи можуть стати знаряддям незаконного тиску та насильства щодо громадян, а незаконні накази можуть виконуватися всупереч інтересів країни та її громадян. Реформування системи правоохоронних органів призвело до відносного підвищення авторитету та рівня довіри, але події останніх років значно їх підірвали (САП, НАБУ, поліції, прокуратури). Окрім корупційних складових, зловживань владою, виявлених фактів незаконного збагачення, «зливів», авторитет правоохоронних органів в останні два роки підринається негативними тенденціями застосування під час виконання службових обов'язків працівниками правоохоронних органів насильства або погрози, за відсутності на те законних підстав, проведення незаконних та безпідставних затримань та ін. Статистичні дані, опубліковані Офісом Генерального прокурора за ст. 365 КК за жовтень–січень 2025 року (814 випадків зареєстрованих, з них лише 32, у яких особам вручено повідомлення про підозру) свідчать про те, що правоохоронні органи фіксують зменшення кількості випадків перевищення службовими повноваженнями порівняно з попередніми роками (за той самий період у 2024 р. – 1073 випадків (16), у 2023 р. – 1114 (83), у 2022р. – 1059 (26), у 2021 р. – 1875 (32), 2020р. – 2603 (50) [1]. За ст. 371 КК України зареєстровані одиничні випадки, які коливаються в межах 10-15 проваджень. Однак відсутність у потерпілого можливості заявити про таке порушення та бути повноцінним учасником справи (з можливістю оскарження необґрунтованих зволікань з боку органів досудового розслідування) через, наприклад, проходження військової служби потерпілим, сприяє формуванню високого латентного показника. До того ж наявні в реєстрі судових рішень вирoki свідчать, що досудове розслідування в таких справах «займає тривалий час», що призводить до фактичного звільнення обвинуваченого (винного) від відповідальності (або покарання) у зв'язку зі спливом строків давності за ст. 49 КК України.

Як показує судова практика, однією з проблем притягнення відповідних службових осіб до кримінальної відповідальності за вказаною нормою є відсутність нормативного визначення такого спеціального суб'єкта як «працівник правоохоронного органу». Відсутність на законодавчому рівні та в судовій практиці чіткого визначення понять «правоохоронний орган» та «працівник правоохоронного органу» сприяє формуванню неоднозначної судової практики, а отже створює правову невизначеність та непередбачуваність в правозастосуванні (а отже – підстава для звернення до ЄСПЛ).

Так, ККС ВС у справі 686/16180/19 прийшов до висновку, що Державна екологічна інспекція і відповідно начальник відділу інструментального

лабораторного контролю - старший державний інспектор з охорони навколишнього природного середовища не є працівником правоохоронного органу [2]. У справі № 159/1383/17 ККС ВС дійшла висновку, що начальник територіального сервісного центру МВС України у своїй діяльності не здійснював правоохоронних функцій, а тому не є працівником правоохоронного органу [3]. У справі № 346/819/19 Верховний Суд визнав помилковим висновок місцевого суду про те, що прокуратура не входить до системи правоохоронних органів [4].

В абз. 1 п. 1 ч. 1 ст. 2 Закону України від 23.12.1993 р. № 3781-XI [5] умовно визначено поняття «правоохоронні органи» шляхом перерахування певних державних органів з вказівкою на факт здійснення такими органами однієї з двох функцій: правозастосовної або правоохоронної.

ВП ВС у справі № 633/195/17 [6] дійшла висновку, що критеріями віднесення органів державної влади до правоохоронних є інституційно-функціональні ознаки, що визначають правовий статус такого органу у системі органів державної влади, і на відміну від інших органів державної влади, які можуть також здійснювати правоохоронну функцію, для правоохоронних органів вона є основною. Як наслідок, ВП ВС відносить працівника ДСНС до працівників правоохоронних органів [6].

Ще одним нормативним «гальмом» у застосуванні ч. 1 ст. 365 КК України є обов'язкове встановлення «істотної шкоди» охоронюваним законом правам, інтересам окремих громадян та ін. Оскільки наразі істотність такої шкоди має виключно майновий вимір (згідно до прим. 3 ст. 364 КК України – це шкода, яка в сто і більше разів перевищує нмдг). Як наслідок, завдання особі меншої майнової шкоди, або завдання моральної шкоди виключає в діях працівника правоохоронного органу підставу кримінальної відповідальності ч. 1 ст. 365 КК України. За ч. 2 ст. 365 КК України об'єктивна сторона злочину вичерпується діями, які явно виходять за межі наданих працівнику правоохоронного органу прав чи повноважень і містять принаймні одну з ознак, визначених в цій частині (за правовою позицією ВП ВС у справі № 301/2178/13-к) [7].

За чинним КК України така поведінка підпадає під дію ст. 365 КК України (а незаконне затримання – ст. 371 КК), а для військовослужбовців – ст. 426-1 КК. Санкція ч. 2 ст. 365 КК України передбачає покарання у вигляді позбавлення волі на строк від трьох до восьми років з позбавленням права, за умови перевищення влади або службових повноважень, якщо вони супроводжувалися насильством або погрозою застосування насильства, застосуванням зброї чи спеціальних засобів або болісними і такими, що ображають особисту гідність потерпілого, діями, за відсутності ознак катування. Для порівняння: за ч. 4 ст. 185 КК України – за крадіжку на суму 760 і більше грн., але вчинену в умовах воєнного стану, особа карається позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років (при цьому при вчиненні крадіжки не порушуються особиста недоторканість, честь та гідність потерпілого, особа не позбавляється волі, не позбавляється права на спілкування, до потерпілого не застосовується насильство

Частина 5 ст. 426-1 КК України диференціює відповідальність за перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень в умовах воєнного стану або в бойовій обстановці, посилюючи покарання до позбавлення волі на строк від восьми до дванадцяти років (проти - обмеження волі на строк від двох до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк – за ч. 1). Стаття 365 КК не передбачає такої особливо кваліфікуючої ознаки як вчинення перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу в умовах воєнного стану. Не можна говорити про «епідемічний» характер перевищення влади або службових повноважень працівниками правоохоронних органів, натомість будь-який епізодичний випадок в умовах цифровізації та миттєвого поширення інформації про такі випадки серед населення, щонайменше може призводити до зневіри, врадівського ефекту, або «народного самосуду», що є неприпустимим. Під час загрози державі влада потрібна сильна й дисциплінована, а перевищення влади – це підрив її легітимності, і у воєнний час це загрожує хаосом. Одним зі способів недопущення таких наслідків є підсилення кримінальної відповідальності за вчинення таких дій в умовах воєнного стану та визнання його як особливо кваліфікованого складу (з покаранням у вигляді позбавлення волі не менше 10 років та виключити можливість застосування ст. 69 КК України).

Перелік використаних джерел:

1. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування: за даними Офісу Генерального Прокурора. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>
2. Постанова ККС ВС від 25.05.2023 р. у справі № 686/16180/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111221153>
3. Постанова ККС ВС від 25.10.2021 р. у справі № 159/1383/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100579483>
4. Постанова ВС від 05.10.2022 р. у справі № 346/819/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106744531>
5. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 р. № 3781-XI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text>
6. Постанова ВП ВС від 30 серпня 2023 року у справі № 633/195/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113396900>
7. Постанова ВП ВС від 18 від 05 грудня 2018 року у справі № 301/2178/13-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78529879>